

FREDAGSKOMMENTAR

EVA-KRISTIN URESTAD PEDERSEN

Eva-Kristin Urestad Pedersen (f. 1981) er fra Kristiansand, men bor og jobber i Roma, Italia. Hun har en mastergrad i migrasjonshistorie og har i flere år skrevet for tidsskriftet Minerva.

Fra Risør til Ukraina – og tilbake

All makt, lokal, nasjonal, internasjonal, trenger å bli sett etter i sømmene.

Forleden så jeg en interessant jobbanonse. Jeg er ingen aktuell kandidat siden jeg ikke har førerkort (som var påkrevet), men så var det heller ikke derfor annonsen fanget min oppmerksomhet. Det var en lokalavis i Risør som søkte etter ny journalist. Annonsen var skrevet i et innbydende og vennlig språk som mantede frem forlokkende bilder av Risørs fortreffeligheter mellom arbeidsbeskrivelse og andre detaljer. Jeg håper at riktig mange kommer til å søke på stillingen. Men mest av alt håper jeg at den som til slutt får jobben, vil ta oppgaven som lokaljournalist alvorlig, og ikke kun som en utstasjonering i sørlandsdyll. Lokaljournalistens er nemlig ikke et ansvar man skal kimse av, hverken i Risør eller andre steder. For nyhetsverdi avhenger ikke først og fremst av hvor sjokkerende en sak måtte være, eller hvor stor den er i omfang, men av i hvilken grad den vil kunne påvirke leserens liv. Videre, vil jeg gjerne føye til, spiller det en rolle hvorvidt en nyhet er makt-korrigerende eller ikke.

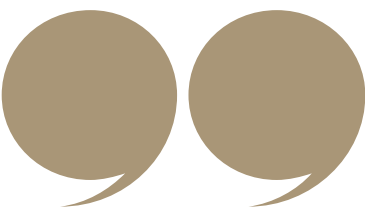
All makt, lokal, nasjonal, internasjonal, trenger å bli sett etter i sømmene. Samtidig er det så altfor lett å falle inn i gjengse kategoriseringer av verdens gang, av hva som er rett, galt, bra og dårlig, at vi glemmer vår kritiske sans. Det kan skje med hver og en av oss, men når det skjer med journalister, fornekter de sin samfunnsoppgave.

Jeg har en helt i så måte. Det dreier seg om journalist jeg traff i Ukraina, Sergej heter han. Han hadde jobbet flere år på nasjonalt nivå, han hadde også vært i USA, men da jeg traff ham, var han redaktør i en ukeavis i en middels stor by i østre deler av Ukraina.

Sergej var åpen om sin sympati for Maidan-revolusjonen. Men da eks-president Janukovich og hans regime (som inkluderte lokale myndigheter) forsvant, var den unge redaktøren også tydelig

Artikkelforfatteren forteller om pressefrihet under press i dagens Ukraina. Bildet viser et medlem av den ukrainske nasjonalgarden på en kontrollpost i den østlige delen av landet. ARKIVFOTO: NTB SCANPIX

Det ligger i maktens natur, spesielt når den har fått gro fast i hendene på den samme gruppen mennesker, at den blir frynsete i kantene.

på at hans rolle i den nye, ukrainske virkeligheten, ikke var å støtte ubetinget opp om de nye makt-haverne, men å bruke pennen til å korrigere deres maktbruk og -misbruk på samme måte som han hadde gjort med deres forgjengere.

Det varte ikke lenge før den strategien bar frukter. Etersom byen hvor Sergej bor ikke er så langt fra Donetsk, hvor separatister på den tiden begynte å rasle med sablene, ble det satt opp en del veiblokkeringer hvor bevæpnede menn stanset biler og ba om identifikasjon før man fikk lov å kjøre videre. Formålet var å stanse eventuelle separatister før de entret byen. Haken ved det hele er at de som bemannet kontrollpostene, ikke hadde noen autorisasjon til å stanse biler. De hadde heller ikke

løyve til å bære våpen. De var rett og slett «frivillige». Tungt bevæpnede frivillige som stanset folk uten hjemmel i loven. Helt uorganiserte var de likevel ikke, skulde de vise seg. De fleste av dem var nemlig medlemmer av et høyreekstremt parti.

Alt dette var det Sergej og hans medarbeidere som fant ut. De begynte med å stille et enkelt spørsmål: Hvem er de menneskene som stopper bilene om søndagskvelden, når vi vender tilbake til byen etter en helg på landet? Svarene de fikk var skremmende. Ikke bare fant de ut hvem de var og at de ikke hadde noen autorisasjon fra politiet, de avdekket også at politisjefen hadde hatt et hemmelig møte med lederen for det aktuelle høyreekstreme partiet for å diskutere 'forsvaret' av byen, og at medlemmer av partiet

patroljerte gatene sammen med politiet om kvelden.

Alt dette skrev Sergej om i avisen. Godt funderte og gjennomarbeidete artikler kastet lys over noe som nok myndighetene nok hadde sett ble holdt skjult og som folk flest ble direkte påvirket av. Reaksjonen lot ikke vente på seg. Den siste gangen jeg traff Sergej, fortalte han meg at han hadde mottatt trusler fra den nye guvernørens kontor, og at han ikke visste om han våget å fortsette sin kritiske redaksjonelle linje.

Et bedre eksempel på hvor viktig det er å kritisere makten, selv de makthaverne som man selv i utgangspunktet er tilhenger av, har jeg vondt for å tenke meg. Sergej avslørte jo ikke bare at politimyndigheten var gått i allianse med høyreekstremister, men også at de nye makthaverne, når det kommer til pressefrihet, ikke var stort bedre enn deres forgjengere. Kanskje vil du si at det ukrainske et ekstremt eksempel, en virkelighet som ligger fjernt fra den trygge norske, med en politisk kultur som i langt større grad åpner for maktmisbruk enn hva tilfellet er her hjemme, og at det samme behovet ikke finnes blant norske fjell og fjorder.

Jeg er uenig. Det ligger i maktens natur, spesielt når den har fått gro fast i hendene på den samme gruppen mennesker, det være seg en elite, et parti, en bevegelse eller et embetsverk, at den blir frynsete i kantene. Det blir vanskeligere, både for dem som styrer og for dem som styres, å se hvor grensen går for legitimt maktbruk går. Nettopp derfor trenger vi journalister som har kunnskap nok til å se hvor overtrampene går, og mot nok til å si fra – i Risør som i Ukraina.

Jan Vincents Johannessen

Eva-Kristin Urestad Pedersen

Jon P. Knudsen

Trond Madsen

Anne Wenche Emblem